

MEMORIE VAN TOELICHTING (13 november 2019)
Voorstel van wet van het lid Krol (c.s.) tot wijziging van het Wetboek van strafrecht in verband met de strafbaarstelling van leeftijdsdiscriminatie.

Nr. 3 MEMORIE VAN TOELICHTING

ALGEMEEN

1. Inleiding

Leeftijdsdiscriminatie is een hardnekkig maatschappelijk verschijnsel dat diepe sporen kan trekken in het leven van het slachtoffer.

Inbreuken op essentiële rechtsbelangen vragen om optreden van de overheid. Dit begint bij een duidelijke normstelling. De grenzen van wat in Nederland wel en niet geoorloofd gedrag is moeten helder zijn. Bij overschrijding hiervan dient een passende interventie te volgen. Het strafrecht heeft daarbij de rol van ultimum remedium. Er is aanleiding voor strafrechtelijke handhaving bij normschendingen van zodanige ernst dat handhaving ervan niet of niet alleen door andere sancties dan strafrechtelijke sancties kan plaatsvinden.

Initiatiefnemers stellen dat bij de bestrijding van ongerechtvaardigd onderscheid op grond van leeftijd een rol voor het strafrecht is weggelegd. Hiermee geven initiatiefnemers uitdrukking aan hun opvatting over de laakbaarheid en strafwaardigheid van leeftijdsdiscriminatie en de wenselijkheid van de preventie en de bestrijding ervan.

Met deze wet beogen initiatiefnemers om strafrechtelijke vervolging van leeftijdsdiscriminatie mogelijk te maken net zoals strafrechtelijke vervolging wettelijk geregeld is voor discriminatie op grond van ras, geslacht, godsdienst of levensovertuiging, seksuele gerichtheid of lichamelijke, psychische of verstandelijke handicap, en met dezelfde strafmaat.

Er bestaat een grote maatschappelijke consensus dat discriminatie onwenselijk is. Daarom heeft het bestrijden van discriminatie, ook het bestrijden van leeftijdsdiscriminatie, de onverminderde aandacht van de wetgever. De veroordeling ervan wordt steeds scherper. Recentelijk zijn er meerdere initiatieven genomen om discriminatie strenger aan te pakken.

Het gaat onder meer om het uitbreiden van de bevoegdheden van de Inspectie SZW om leeftijdsdiscriminatie op de arbeidsmarkt aan te pakken¹, om extra aandacht van politie en OM bij het vervolgen van discriminatie op grond van de aangescherpte Aanwijzing Discriminatie voor het Openbaar Ministerie² en de verdubbeling van het strafmaximum voor het aanzetten tot geweld, haat en discriminatie³.

Hoewel leeftijdsdiscriminatie de uitdrukkelijke aandacht heeft van de wetgever, is er één groot verschil met andere vormen van discriminatie. Voor leeftijdsdiscriminatie bestaat er niet de mogelijkheid om tot strafrechtelijke vervolging over te gaan. Voor andere vormen van discriminatie bestaat het strafrechtelijke traject wel. Voor die vormen van discriminatie is volgens de wetgever het strafrecht als ultimum remedium wel noodzakelijk. Een bedrijf dat bij personeelwerving discrimineert op seksuele voorkeur kan vervolgd worden door het OM, een bedrijf dat discrimineert op leeftijd, niet. Een sollicitant die een baan niet krijgt vanwege zijn huidskleur, kan aangifte doen bij de politie. Iemand die een baan niet krijgt vanwege zijn leeftijd, kan geen aangifte doen bij de politie. Dat is onverklaarbaar omdat de gevolgen voor de slachtoffers vergelijkbaar zijn: werkloosheid, met alle gevolgen van dien als maatschappelijke isolatie tot en met armoede, op grond van ongerechtvaardigd onderscheid.

Door het onderscheid dat de wetgever maakt in strafbaarstelling, lijkt het of leeftijdsdiscriminatie minder erg is dan andere vormen van discriminatie. Immers, een civielrechtelijke veroordeling, een schadevergoeding opgelegd door het College voor de Rechten van de Mens of een mogelijke boete van de Inspectie SZW, heeft, hoe onmisbaar en hoe doeltreffend deze maatregelen ook in bepaalde gevallen kunnen zijn, minder vergaande consequenties dan een mogelijke strafrechtelijke veroordeling, waarbij ook een gevangenisstraf kan worden opgelegd.

Initiatiefnemers menen dat het verschil tussen leeftijdsdiscriminatie en andere vormen van discriminatie op het terrein van het strafrecht onterecht is omdat de gevolgen van leeftijdsdiscriminatie voor de slachtoffers en voor de maatschappij als geheel even ernstig kunnen zijn als de gevolgen van andere vormen van discriminatie die wel strafbaar zijn. Juist van een strafrechtelijke aanpak gaat een krachtig signaal uit met

1 Wetsvoorstel toezicht discriminatievrije werving en selectie.

2 Aanwijzing discriminatie (2018A009); in werking getreden per 1 januari 2019.

3 Wet van 27 september 2019, Stb. 311.

een grote afschrikwekkende werking. Die ontbreekt nu bij leeftijdsdiscriminatie en dat is een omissie. Met deze wet beogen de initiatiefnemers die uitzonderingspositie voor leeftijdsdiscriminatie op te heffen. Voor leeftijdsdiscriminatie is er, net zoals het discrimineren van vrouwen of homoseksuelen, geen plaats in onze samenleving en de bestrijding ervan moet even krachtig worden aangepakt.

2. Het probleem leeftijdsdiscriminatie

Uit het rapport Discriminatiecijfers in 2018⁴ blijkt dat van alle meldingen bij de anti-discriminatievoorzieningen acht procent (367 meldingen) discriminatie op grond van leeftijd betreft. Bij de meldingen die bij het College voor de Rechten van de Mens (het College) is dat vijftien procent (77 meldingen).

Omdat leeftijd op dit moment niet is opgenomen als discriminatiegrond in de discriminatiebepalingen in het Wetboek van Strafrecht, worden incidenten waarbij sprake is van leeftijdsdiscriminatie niet afzonderlijk opgenomen in de discriminatieregistraties van de politie.

De strafrechtelijke definitie van discriminatie wordt gegeven in artikel 90quater van het Wetboek van Strafrecht, en luidt:

“Onder discriminatie of discrimineren wordt verstaan elke vorm van onderscheid, elke uitsluiting, beperking of voorkeur, die ten doel heeft of ten gevolge kan hebben dat de erkenning, het genot of de uitoefening op voet van gelijkheid van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden op politiek, economisch, sociaal of cultureel terrein of op andere terreinen van het maatschappelijk leven, wordt tenietgedaan of aangetast.”

Hoewel leeftijd als grond voor discriminatie niet voorkomt in het Wetboek van Strafrecht, zijn er tal van voorbeelden van leeftijdsdiscriminatie waarop bovenstaande definitie van toepassing is. Hieronder wordt een aantal voorbeelden beschreven. Ze zijn ingedeeld conform de indeling zoals die gebruikelijk is bij de strafrechtelijke vervolging van andere vormen van discriminatie, te weten uitingsdelicten, uitsluitingsdelicten en de zogenoemde codisfeiten (strafbare feiten als mishandeling of moord, gepleegd met een discriminatoir motief). Initiatiefnemers willen met de

4 ‘Discriminatie cijfers in 2018’, ministerie BZK
<https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2019/04/16/discriminatiecijfers-in-2018>

voorbeelden niet alleen de ernstige gevolgen van en de grote verscheidenheid in leeftijdsdiscriminatie illustreren, maar ook de overeenkomsten tussen leeftijdsdiscriminatie en andere vormen van discriminatie. De voorbeelden vormen uitdrukkelijk geen uitputtende opsomming van situaties waarin leeftijdsdiscriminatie aan de orde kan zijn.

Uitingsdelicten

Individuele belediging: age-shaming

Age-shaming is het verschijnsel dat mensen worden beledigd vanwege hun leeftijd. Het zijn meestal vrouwen die slachtoffer worden, maar ook mannen kunnen het slachtoffer worden⁵. Ouder worden lijkt een fout en een reden om kritiek te hebben op iemand. Oudere vrouwen worden makkelijk weggezet als lelijk. Botox is uiteraard verkeerd, maar rimpels ook.

Age-shaming kan diepe sporen nalaten in het leven van een slachtoffer. Het kan de levensvreugde beperken, het kan ertoe leiden dat het slachtoffer zich geremd voelt in de verdere ontplooiing of dat er wordt afgezien van sociale en maatschappelijke activiteiten. Age-shaming is daarom niet alleen kwaadaardig voor het individuele slachtoffer, maar ook voor de maatschappij als geheel omdat 'oude vrouwen' worden uitgesloten. Jonge vrouwen die wel oudere mannen op tv zien, maar veel minder vaak oudere vrouwen, kunnen onbewust de conclusie trekken dat de kansen en mogelijkheden voor hen op een gegeven moment ophouden, alsof ze op een gegeven moment niet meer meetellen in het maatschappelijk leven.

Age-shaming komt voor in Nederland. In het voorjaar van 2019 stelden enkele vrouwelijke columnisten⁶ het probleem expliciet en in felle bewoordingen aan de orde. Aanleiding was een tv optreden van een cabaretière⁷ en de beledigingen naar aanleiding daarvan op de social media. Er werd gesteld dat Nederland acuut 'verhuffert' wanneer er een oudere vrouw op de tv verschijnt. De vraag werd gesteld waar de vrouwen tussen de 60 en 80 zijn gebleven. Vrouwelijke opiniemakers zouden vanwege de te verwachten beledigende reacties er maar helemaal van af zien om 'als oude vrouw' op tv te komen.

5 Te denken valt aan ingeburgerde stereotypen als 'boze oude man'. Dat kan een oude man die boos is doen besluiten zijn mening maar niet te geven, omdat hij dan de kwalificatie boze oude man krijgt.

6 Zie <https://www.telegraaf.nl/vrouw/1155548364/what-a-age-shame-oudere-vrouw-op-tv-altijd-schietschijf>

7 Karin Bloemen

Groepsbelediging en aanzetten tot haat is strafbaar indien iemand zich opzettelijk beledigend uitlaat over een groep mensen vanwege hun ras, hun godsdienst of levensovertuiging, hun seksuele geaardheid, of hun lichamelijke, psychische of verstandelijke handicap⁸. Groepsbelediging op grond van leeftijd komt niet in dit rijtje voor, maar is wel degelijk zeer problematisch verschijnsel.

Het gevolg ervan is dat een leeftijdsgroep buiten de samenleving wordt gezet. Groepsbelediging, ook naar leeftijd van bijvoorbeeld ouderen, kan uiteindelijk leiden tot eerste - en tweederangs burgers. Initiatiefnemers stellen dat een tweedeling in onze samenleving tussen eerste- en tweederangs burgers op grond van leeftijd met alle mogelijke middelen voorkomen worden.

Een oproep tot een stemverbod voor ouderen is een voorbeeld van discriminatie van ouderen als groep. Zo'n roep horen we met enige regelmaat in media⁹. Jongeren zouden meer recht van spreken hebben omdat de toekomst van hen is. Ouderen zouden alleen maar over hun graf heen regeren. Niet iedereen herkent het als groepsbelediging, want we hebben vrijheid van meningsuiting. Waar ligt de grens? Initiatiefnemers stellen dat met een dergelijke oproep die grens wordt overschreden. Een voorbeeld mag dat verduidelijken. Bij een oproep dat Joden niet mogen stemmen, wordt direct herkend en onderkent dat er sprake is van groepsbelediging en dat daarmee de grens wordt overschreden. Voor ouderen is een oproep tot een stemverbod net zo kwetsend als voor andere groepen. De groep ouderen als geheel wordt als weggezet, alsof hun mening er niet toe doet, alsof zij geen onderdeel meer zijn van de maatschappij en onze democratie alleen omdat ze een bepaalde leeftijd bereiken. Let wel, het gaat bij discriminatie altijd om ongerechtvaardigd onderscheid.

Uitsluitingsdelicten

Uitsluiting op de arbeidsmarkt

8 Groepsbelediging op grond van geslacht is niet strafbaar gesteld. Toelichting pm.

9 <https://www.rtlz.nl/opinie/column/201166/we-hebben-een-stemverbod-voor-ouderen-nodig> en <https://www.volkskrant.nl/columns-opinie/jongeren-hebben-de-toekomst-geef-hen-meer-te-zeggen-dan-ouderen~bcf46392/>

Leeftijdsdiscriminatie op de arbeidsmarkt is een hardnekkig probleem. Ook al trekt de economie aan, de ouderen staan nog steeds in grote getalen werkloos langs de zijlijn. Een vakkenvuller kan overigens al met 22 jaar als ‘te oud’ worden afgeschreven. Een werkloze van 45, in de kracht van zijn leven en in het bezit van jaren werkervaring, kan ook als te oud worden gezien.

De gevolgen van leeftijdsdiscriminatie op de arbeidsmarkt zijn groot. Werkloos zijn betekent voor het slachtoffer van leeftijdsdiscriminatie niet alleen weinig geld en geen pensioenopbouw, het betekent ook maatschappelijke uitsluiting en kan zelfs leiden tot maatschappelijk isolement. Om dat allemaal te voorkomen nemen werkloze senioren dan maar genoegen met een lager salaris dan op grond van hun ervaring en opleiding gerechtvaardigd zou zijn. Daardoor hebben zij minder geld voor vakanties, reizen, goederen, bouwen zij minder pensioen op, of hebben zij zelfs onvoldoende middelen voor het kopen van de dagelijkse boodschappen. Voor de maatschappij als geheel zijn de gevolgen ook groot. De ervaring en kennis van senioren worden onderbenut.

Het gaat bij leeftijdsdiscriminatie op de arbeidsmarkt om duizenden wetsovertredingen per jaar. Ruim 30 procent van de werkgevers vermelden in hun vacatures dat zij op zoek zijn naar schoolverlaters, beginnend personeel of mensen met maximaal drie jaar werkervaring, terwijl dit verboden is op grond van de Wet gelijke behandeling op grond van leeftijd bij de arbeid¹⁰. “Een jonge kandidaat zoeken is nog te vanzelfsprekend en het benadelen van oudere sollicitanten is alom geaccepteerd. Dit moet anders”, aldus het College¹¹. In 2017 speelde de zaak Albert Heijn waarbij het College oordeelde dat Albert Heijn zich schuldig had gemaakt aan leeftijdsdiscriminatie. De conclusie van het College luidde dat Albert Heijn verboden onderscheid maakt op grond van leeftijd en handelt in strijd met artikel 9 WGBL.

Uitsluiting van diensten

Hoewel ouderen steeds vaker ‘herontdekt’ worden als consument, komt het voor dat ouderen worden uitgesloten van producten of diensten of alleen toegang krijgen onder strengere voorwaarden of voor een hogere prijs. De gevolgen voor het slachtoffer zijn evident, maar ook voor de samenleving zijn er gevolgen: uitsluiting van diensten kan leiden tot

10 [Onderzoek Vrije Universiteit](#) in opdracht van het College voor de Rechten van de Mens, april 2018.

11 Uitzending [Zembla](#) 12 juli 2018.

sociaal en maatschappelijk isolement, grotere afhankelijkheid van voorzieningen als buurtbus, etc.

Ouderen worden door enkele bedrijven uitgesloten van de mogelijkheid om op krediet te kopen of om een (duurzaamheid)lening of een hypotheek af te sluiten. Soms moeten zij aan extra voorwaarden voldoen om voor een hypotheek in aanmerking te komen. Creditcardmaatschappijen mogen leeftijdsgrenzen stellen voor de vergoeding van gemaakte kosten. Autoverhuurders mogen leeftijdsgrenzen stellen voor de verhuur van auto's of het verplichten van aanvullende verzekeringen, terwijl een geldig rijbewijs zou moeten volstaan. Een autoleaser vraagt om een extra borg bij leeftijd van boven de 70, terwijl ook hier een rijbewijs zou moeten volstaan. Autoverzekeraars stellen extra eisen of berekenen hogere kosten voor het afsluiten van een verzekering voor bestuurders van 70 jaar en ouder. Andere autoverzekeraars zijn nog strenger en hanteren zelfs een maximum leeftijd. Er zijn commerciële online energievergelijkers die het overstappen naar een andere energiemaatschappij voor mensen ouder dan 75 niet faciliteren¹².

Uitsluiting van zorgbehandeling

Uitsluiting van zorg op grond van leeftijd houdt in dat leeftijd als doorslaggevend criterium wordt gehanteerd bij het al dan niet behandelen van een patiënt. Leeftijdscriminatie is onderwerp van internationale afspraken over medische ethiek, onder meer in de internationale Declaratie van Geneve van de World Medical Association (1948). Expliciet wordt gesteld dat een arts aan de uitoefening van zijn plicht geen voorwaarden stelt, ook niet wat betreft de leeftijd van de patiënt. Een arts zal zich daarom niet zomaar conformeren aan uitsluiting op grond van leeftijd.

De initiatiefnemers stellen dat indien een zorgaanbieder of zorgverzekeraar regels zou hanteren waarbij personen op grond van hun leeftijd automatisch worden uitgesloten van een behandeling, er sprake is van een ongerechtvaardigd uitsluitingsdelict. Een weigering van een behandeling op grond van leeftijd alléén kan betekenen dat het leven van de patiënt wordt verkort dan wel dat de kwaliteit van leven afneemt.

Ziekenhuizen screenen patiënten vanaf 70 jaar om 'overbehandeling' te voorkomen. Dat is goed om te voorkomen dat patiënten het ziekenhuis zwakker verlaten dan dat ze waren toen ze binnenkwamen. Het heeft ook

12 Het is hier helaas onmogelijk om bedrijven bij naam te noemen.

een keerzijde als zo'n screening onvoldoende gerelateerd worden aan het individu. Iedereen wordt anders oud en sommigen van ons zijn nog tot zeer hoge leeftijd gezond en actief. Een Nederlandse schrijfster van 85 met een internationaal publiek, die nog volop in het leven staat, moest geopereerd worden aan haar arm, maar kreeg van de arts te horen dat ze eigenlijk te oud was voor de ingreep. Dankzij haar assertiviteit werd ze toch geopereerd. Niet iedereen is even assertief en een advies van een arts kan intimiderend zijn.

Er worden leeftijdsgrenzen gehanteerd bij bevolkingsonderzoeken. In 2010 speelde een hoger beroep tegen de leeftijdsgrens tot 75 jaar bij het bevolkingsonderzoek naar borstkanker. Het gerechtshof in Den Haag oordeelde in het hoger beroep dat de grens van 75 weliswaar gehanteerd mag worden bij het bevolkingsonderzoek, maar dat een vrouw die ouder is ook recht heeft zich te laten controleren op borstkankeronderzoek. Deze uitspraak bevestigt dat uitsluiting van een individuele patiënt als gevolg van leeftijd niet mag. Het Hof stelt dat oudere vrouwen wel degelijk het recht hebben zich te laten controleren. Zij kunnen met deze uitspraak bij de huisarts een onderzoek afdwingen.¹³

In 2018 plaatste het Nederlands Dagblad een opinieartikel met als kop: "Leeftijdscriminatie mag in de gezondheidszorg". De auteurs stellen dat de gezondheidszorg veel te duur wordt als iedereen alle dure behandelingen kan krijgen, bijvoorbeeld een orgaandonatie. Leeftijd zou een doorslaggevend criterium moeten zijn, door het hanteren van een maximale leeftijdsgrens (bijvoorbeeld 75 jaar) voor bepaalde typen medische verrichtingen. Daarboven zouden levensverlengende interventies niet meer worden aangeboden, louter vanwege kostenoverwegingen. Rantsoenering van zorg op grond van leeftijd wordt hier geopperd¹⁴.

Strafbare feiten met een discriminatoir motief

De term 'codisfeiten' staat voor commune strafbare feiten, dat wil zeggen strafbare feiten als geweld, mishandeling, roof, met een discriminatoir karakter, bijvoorbeeld geweldspleging vanwege ras of seksuele gerichtheid. De term wordt gebruikt door politie en OM. Zodra er sprake lijkt te zijn van een discriminatoir motief krijgt de opsporing en de

13 <https://www.volkskrant.nl/nieuws-achtergrond/rechter-leeftijdsgrens-borstkankeronderzoek-mag~b96163f4/> Uitspraak zie [ECLI:NL:GHSGR:2010:BL3061](https://www.eclinet.nl/ECLI/NL:GHSGR:2010:BL3061).

14 <https://www.nd.nl/nieuws/opinie/leeftijdscriminatie-mag-in-de-zorg.3221844.lynkx#>

vervolgving prioriteit. Indien een discriminatoir motief bewezen kan worden, kunnen een hogere strafeis en strafmaat aan de orde zijn. Zie de Aanwijzing Discriminatie van het OM en

De initiatiefnemers constateren dat leeftijd eveneens een discriminatoir motief kan zijn voor geweldpleging en andere strafbare feiten. Leeftijdsgerelateerd geweld en andere leeftijdsgerelateerde misdrijven zijn een ernstige zaak. Het gaat om delicten waarbij de daders doelbewust een kwetsbare oudere als slachtoffer uitzoeken. Zij zien de kwetsbare oudere als een makkelijke prooi. Het is een cynische vorm van discriminatie die net zo erg is als ander discriminatoir geweld. Het tast de fundamentele vrijheden van oudere slachtoffers aan, als zij als gevolg ervan niet meer de straat op durven. Zij kunnen daardoor minder goed voor zichzelf zorgen, komen mogelijk in een sociaal isolement met alle gevolgen van dien op het gebied van welzijn, gezondheid en zorg. Leeftijdsgerelateerde misdrijven hebben daarom niet alleen een grote impact voor het individuele slachtoffer, maar ook de maatschappij als geheel loopt schade op. Het specifiek uitzoeken van een slachtoffer vanwege de kwetsbaarheid die leeftijd nu eenmaal met zich mee kan brengen, verdient prioriteit bij opsporing en vervolging, alsmede verzwaring van de strafeis en strafmaat.

Ouderenmishandeling

Een specifiek probleem bij senioren is ouderenmishandeling. Het gaat dan om lichamelijke of psychische mishandeling, verwaarlozing, financiële of materiële uitbuiting, seksueel misbruik of schending van rechten. Ouderenmishandeling komt voor in gezins- of familierelaties, maar ook in relaties met professionals, zoals artsen en verzorgenden. Uit een onderzoek in opdracht van het WODC van Regioplan (2018)¹⁵ blijkt dat één op de twintig thuiswonende ouderen ooit slachtoffer is geworden van ouderenmishandeling en één op de vijftig ouderen jaarlijks slachtoffer wordt van ouderenmishandeling.

Financiële uitbuiting

Naar schatting zijn jaarlijks 30.000 ouderen (65+) het slachtoffer van financiële uitbuiting. Aangenomen wordt dat het feitelijke aantal hoger ligt. Voorbeelden zijn het wegnemen van geld, sieraden en goederen, maar ook extra pinnen met de bankpas van de oudere. In 85% van gevallen is de pleger een familielid. Maar ook mantelzorgers, andere professionals en vrijwilligers maken zich hier schuldig aan. Ouderen kunnen ook slachtoffer van de 'babbeltruc' door wildvreemden. Ouderen

15 Aard en omvang ouderenmishandeling <https://www.huiselijkgeweld.nl/doc/aard-en-omvang-ouderenmishandeling-regioplan.pdf>

doen vaak geen aangifte omdat ze zich schamen of omdat ze niet weten hoe ze dat aan moeten pakken.

3. Aanleiding

3.1. Parlementair debat over strafbaarstelling leeftijdsdiscriminatie

Het debat over leeftijdsdiscriminatie en de strafrechtelijke aanpak ervan werd op 22 juni 2017¹⁶ nieuw leven ingeblazen door de fractie van 50PLUS tijdens een Algemeen Overleg met de minister van Binnenlandse Zaken. Er volgden een (aangehouden) motie¹⁷, meerdere brieven van de ministers van Veiligheid en Justitie, de minister van Justitie en Veiligheid en de minister van Binnenlandse Zaken en antwoorden van de staatssecretaris van SZW op schriftelijke vragen van de fractie. Er werden in de loop van de jaren door de verschillende bewindspersonen meerdere argumenten gebruikt voor het niet strafbaar stellen van leeftijdsdiscriminatie. Een overzicht:

- Leeftijdsdiscriminatie is zinvol.
De minister van BZK stelde op 22 juli 2017¹⁸ dat het maken van onderscheid naar leeftijd op zichzelf ten principale regelmatig voorkomt, zoals bij de AOW het kiesrecht of de leerplicht.

De initiatiefnemers onderschrijven dat het maken van onderscheid op leeftijd zinvol kan zijn. Initiatiefnemers beogen zeker niet om met dit wetsvoorstel af te stappen van zinvol onderscheid naar leeftijd. Het maken van zinvol onderscheid sluit echter niet uit dat het maken van ongerechtvaardigd onderscheid strafbaar gesteld kan worden. Zinvol onderscheid maken speelt ook bij andere vormen van discriminatie. Als de universiteit toelatingseisen stelt aan de vooropleiding, valt dat uiteraard niet onder het discrimineren van personen met een verstandelijke beperking. Het is namelijk een zinvol onderscheid. Een ander voorbeeld van zinvol onderscheid maken is het vragen om een sekswerker van een bepaald geslacht. Daarmee wordt een sekswerker van een ander geslacht niet gediscrimineerd. Net zoals er bij andere vormen

16 TK 2016-2017 30 950 nr. 139

17 TK 2016-2017 30 950 nr. 121

18 TK 2016-2017 30 950 nr. 139

van discriminatie zinvol onderscheid gemaakt mag worden kan onderscheid maken op leeftijd zinvol zijn. Uiteindelijk is en blijft het aan de rechter om per individueel geval een afweging te maken en een oordeel te vellen of er grenzen zijn overschreden, net zoals dat nu gebeurt bij andere vormen van discriminatie. De rechtsstaat is ons anker en ons vertrekpunt. Daar waar door middel van aangifte om vervolging wordt verzocht van leeftijdsdiscriminatie, heeft het OM opportuniteit. Het is aan de rechter om per individueel geval vast te stellen of er al dan niet sprake is van zinvol onderscheid. Met dit wetsvoorstel geldt dit ook voor het vervolgen van leeftijdsdiscriminatie.

- Vrijheid van meningsuiting mag alleen in uitzonderlijke gevallen ingeperkt worden. Het is belangrijker dan leeftijdsdiscriminatie.

In zijn brief¹⁹ van 13 september 2017 stelt de minister van Veiligheid en Justitie dat naar de mening van het kabinet een strafbaarstelling van beledigende uitlatingen over iemands leeftijd de vrijheid van meningsuiting te zeer beperkt.

De initiatiefnemers zijn met de minister van mening dat de vrijheid van meningsuiting, waaronder artistieke expressie zoals het maken van cartoons, een grote verworvenheid is. Echter, de vrijheid van meningsuiting en het bestrijden van discriminatoire uitlatingen sluiten elkaar niet uit en bestaan in onze wet- en regelgeving naast elkaar. De vrijheid van meningsuiting was ook geen beletsel voor de strafbaarstelling van andere vormen van discriminatie, terwijl daar hetzelfde spanningsveld speelt. De vrijheid van meningsuiting is namelijk niet absoluut maar is door de wetgever begrensd. Initiatiefnemers distantieëren zich van de mening dat het beledigen van ouderen moet kunnen omdat anders de vrijheid van meningsuiting wordt beperkt. Indieners menen dat het argument van de vrijheid van meningsuiting belangrijk is maar ook ouderen kunnen gekwetst worden en beperkt worden in hun functioneren, zeker als leeftijdsdiscriminatie min of meer getolereerd wordt zoals bijvoorbeeld bij het *age-shaming* van oudere vrouwen. Initiatiefnemers zijn zeker niet uit op een

19 TK 2016-2017 30 950 nr. 140

heksenjacht, maar menen dat ouderen die slachtoffer worden, aangifte moeten kunnen doen. Ook hier geldt dat de rechter uiteindelijk per individueel geval een afweging maakt en een oordeel velt of er grenzen zijn overschreden, net zoals dat nu gebeurt bij andere vormen van discriminatie.

Daarnaast speelt de beperking van de vrijheid van meningsuiting alleen een eventuele rol bij de zgn. uitingsdelicten. Leeftijdsdiscriminatie doet zich net zoals andere vormen van discriminatie voor op allerlei maatschappelijke terreinen. Bij uitsluiting op de arbeidsmarkt speelt de vrijheid van meningsuiting geen enkele rol. Ook om deze reden menen initiatiefnemers dat de vrijheid van meningsuiting een onvoldoende overtuigend argument is om leeftijdsdiscriminatie niet strafbaar te stellen.

- Extra bescherming voor ouderen door strafrechtelijke vervolging van leeftijdsdiscriminatie zou niet nodig zijn omdat het geen kwetsbare groep zou betreffen of omdat ze zelf over middelen beschikken om zich tegen discriminerende handelingen te verweren en tegen onterechte aantijgingen op te komen.

In de beantwoording van de schriftelijke vragen van 50PLUS schrijft de staatssecretaris van SZW op 4 september 2018²⁰ dat de wetgever bij het ontwerpen van strafbepalingen op het gebied van discriminatie van groepen tot uitgangspunt heeft genomen dat grote terughoudendheid moet worden betracht. Niet alle groepen in de samenleving behoeven strafrechtelijke bescherming; voor die bescherming is minder aanleiding naarmate de groep minder kwetsbaar is of zelf over middelen beschikt om zich tegen discriminerende handelingen te verweren en tegen onterechte aantijgingen op te komen.

Initiatiefnemers stellen hier tegenover dat ouderen juist wel een kwetsbare groep vormt die extra bescherming verdient. De mogelijk fysieke kwetsbaarheid van ouderen kan ertoe leiden dat zij na een discriminatoir incident als ouderenmishandeling of babbeltruc, in een sociaal isolement

terechtkomen met alle individuele en maatschappelijke gevolgen van dien op het gebied van welzijn, gezondheid en zorg.

Omdat leeftijdsdiscriminatie kan leiden tot vergaande consequenties voor de oudere slachtoffers en voor de maatschappij als geheel, stellen de initiatiefnemers dat de wetgever zich juist wel moet inspannen om deze kwetsbare groep minimaal eenzelfde bescherming te bieden als andere kwetsbare groepen die slachtoffer kunnen worden van andere vormen van discriminatie. Daar hoort strafbaarstelling bij.

Ten tweede wordt gesuggereerd dat ouderen in het algemeen voldoende middelen zouden hebben om zich te verweren. Initiatiefnemers onderschrijven dat dit geldt voor een deel van de ouderen, maar zeker niet voor alle ouderen. Het is ook waar dat mensen met meer middelen eenvoudiger een civiele rechtszaak kunnen aanspannen. Echter, het gaat in dit wetsvoorstel niet alleen om de schadeloosstelling van het individuele geval, maar ook om de bescherming van kwetsbare groepen en de samenleving in zijn geheel tegen de maatschappelijke gevolgen van leeftijdsdiscriminatie, en tenslotte de bescherming van de democratische rechtsstaat.

- Leeftijdsdiscriminatie komt volgens het kabinet vooral op de arbeidsmarkt voor en daar volstaat de civielrechtelijke/bestuursrechtelijke aanpak.

Dit argument tegen het strafbaar stellen van leeftijdsdiscriminatie komt in bijna alle voorgenoemde stukken van het kabinet terug. Er is een uitgebreid juridisch en organisatorisch bouwwerk om leeftijdsdiscriminatie op de arbeidsmarkt tegen te gaan en dat wordt steeds verder uitgebouwd.

In de brief van de minister van Justitie en Veiligheid en de minister van BZK wordt op dit terrein wel een opening geboden voor het strafrecht: mocht de civielrechtelijke/bestuursrechtelijke aanpak alsnog te kort schieten, er ruimte is voor strafrecht: "Ik voeg daaraan toe dat, mocht op enig moment worden geconcludeerd dat meer dwingende regelgeving nodig is (met als uiterste optie ook strafrechtelijke handhaving), het voor de hand ligt om

dergelijke normstelling toe te spitsen op regelgeving inzake gelijke behandeling in het kader van arbeid.”²¹

Initiatiefnemers onderschrijven dat leeftijdsdiscriminatie op de arbeidsmarkt veelvuldig voorkomt en zelfs op zeer grote schaal, met grote gevolgen voor de slachtoffers. Werkloos zijn vanwege de leeftijd treft de 50-plusser, maar ook de 45-plusser, zo mogelijk nog harder dan overige werklozen. Het volgen van een opleiding kan voor een werkloze een uitkomst zijn, maar dat compenseert helaas niet zomaar het nadeel van de leeftijd.

Leeftijdsdiscriminatie op de arbeidsmarkt is bij wet al verboden en de initiatiefnemers onderschrijven daar volmondig nut en noodzaak van.

Het feit dat het zo veelvuldig voorkomt, overtuigt de initiatiefnemers ervan dat de huidige civiel/bestuurlijke aanpak tekort schiet. Er gaat een onvoldoende preventieve werking vanuit en er mist een krachtige stok achter de deur die er wel is bij andere vormen van discriminatie. De initiatiefnemers stellen dat de omvang, de hardnekkigheid en de ernst van de leeftijdsdiscriminatie op de arbeidsmarkt het rechtvaardigt om de gehele waaier van mogelijke middelen in te zetten, tot en met de krachtige stok achter de deur in de vorm van strafbaarstelling. Een wetgever die bovendien de leeftijdsgrens van de AOW verhoogd, is het aan zichzelf verplicht om krachtig op te treden en werkgevers die discrimineren op leeftijd met de zwaarst mogelijke middelen aan te pakken. De ministers vinden de tijd nog niet rijp voor strafbaarstelling. De initiatiefnemers zijn ervan overtuigd dat die tijd wel is aangebroken.

3.2. Internationaal perspectief

Internationaal wetenschappelijk onderzoek pm

Internationaal wetenschappelijk onderzoek laat zien dat leeftijdsdiscriminatie inderdaad vergelijkbaar is met seksisme en racisme.

Strafbaarstelling bij buurlanden

21 TK 2017-2018 30 950 nr. 142 en nr. 156

Meerdere buurlanden zijn Nederland voorgegaan in de strafbaarstelling van leeftijdsdiscriminatie.

- In België is leeftijdsdiscriminatie strafbaar gesteld. Er is wettelijk vastgelegd²² dat er sprake is van directe discriminatie indien een verschil in behandeling dat niet objectief en redelijkerwijze wordt gerechtvaardigd, rechtstreeks gebaseerd is op het geslacht, en zogenaamd ras, de huidkleur, de afkomst, de nationale of etnische afstamming, seksuele geaardheid, de burgerlijke staat, de geboorte, het fortuin, de leeftijd, het geloof of de levensbeschouwing, de huidige en toekomstige gezondheidstoestand, een handicap of een fysieke toestand. De strafmaat is een gevangenisstraf van een maand tot een jaar en/of een geldboete van vijftig tot duizend euro.

- De Franse wetgeving kent een groot aantal discriminatiegronden dat strafbaar is gesteld. Leeftijd hoort daarbij en de straffen zijn hoog. In het Franse Wetboek van Strafrecht worden naast leeftijd ook onderscheid op grond van zaken als geslacht, seksuele gerichtheid, fysiek voorkomen, handicap, afkomst, etniciteit, ras, religie, taal, politieke meningen, vakbondsactiviteiten, etc. genoemd²³. Er wordt gesteld dat sprake is van strafbare discriminatie als iemand op een discriminatoire grond, en dus ook wegens leeftijd:
 - o wordt uitgesloten van de toegang tot goederen of diensten, of als aan de levering daarvan bepaalde voorwaarden verbonden worden;
 - o wordt uitgesloten op de arbeidsmarkt, of als aan deelname aan de arbeidsmarkt bepaalde voorwaarden verbonden worden;
 - o wordt belemmerd in de normale uitoefening van enige economische activiteit.

De straffen lopen op tot een gevangenisstraf van drie jaar of een geldboete van 45.000 euro. De straffen kunnen verder oplopen tot een gevangenisstraf van vijf jaar en een geldboete van 75.000 euro wanneer sprake is van discriminatoire uitsluiting van de toegang tot goederen of diensten op een

22 https://www.unia.be/files/Documenten/Wetgeving/10_mei_2007.pdf

23 artikel 225-1 en 225-2

openbare plaats of met als doel de toegang daartoe te ontzeggen of verhinderen.

4. Inhoud van het wetsvoorstel

Dit wetsvoorstel maakt de strafrechtelijke aanpak van leeftijdsdiscriminatie mogelijk. Een ieder die slachtoffer is van een uiting, van uitsluiting, of van een commuun delict waarbij leeftijdsdiscriminatie een rol speelt, kan aangifte doen van leeftijdsdiscriminatie bij de politie.

Het strafbaar stellen van leeftijdsdiscriminatie geschiedt in het kader van de beschermde belangen die de initiatiefnemers met de strafbaarstelling van discriminatie op grond van leeftijd beogen: de bescherming van de openbare orde, de bescherming van onbelemmerd maatschappelijk functioneren van groepen en de bescherming van individuele personen.

Leeftijdsdiscriminatie kan mensen van allerlei leeftijden overkomen en is niet gebonden aan een bepaalde leeftijd, zoals blijkt uit de voorbeelden van de uitsluitingsdelicten op grond van leeftijd op de arbeidsmarkt en bij de zorg. Voor de strafbaarstelling van leeftijdsdiscriminatie worden daarom geen leeftijdsgrenzen gehanteerd.

De discriminatiegrond "leeftijd" wordt toegevoegd aan de discriminatiebepalingen in het Wetboek van Strafrecht (artikelen 137c-137f en 429quater Sr). Nu deze grond aan deze bepalingen wordt toegevoegd, ligt het in de rede dat deze discriminatiegrond ook leidt tot een strafverzwaring wanneer commune delicten, zoals diefstal en mishandeling, maar ook belediging, worden gepleegd vanwege iemands leeftijd. De Aanwijzing discriminatie van het OM refereert immers aan de discriminatiegronden opgenomen in de discriminatiebepalingen uit het Wetboek van Strafrecht. De strafmaat voor leeftijdsdiscriminatie is dezelfde als voor andere vormen van discriminatie.

Zonder aangifte is strafrechtelijke vervolging van leeftijdsdiscriminatie niet mogelijk als het gaat om een individuele belediging. Individuele belediging is een klachtdelict en kan daardoor niet zonder een klacht van de beledigde worden vervolgd (artikel 269 Sr). Als het gaat om een groepsbelediging of een ander discriminatoir delict op grond van leeftijd, geldt het klachtvereiste niet. Een reactie vanuit het strafrecht kan in dergelijke gevallen ook zonder aangifte wenselijk zijn ter bescherming van de belangen die de wetgever met de discriminatieartikelen heeft willen

beschermen. Het OM stelt in de Aanwijzing discriminatie²⁴ dat daar waar een strafbaar en bewijsbaar discriminatiefact of codis-fact een grote maatschappelijke impact heeft (gehad) de opportuniteit tot vervolging toeneemt. Uitgangspunt is dat waar door middel van een aangifte om vervolging van leeftijdsdiscriminatie wordt verzocht, het OM daartoe bij bewijsbare en strafbare discriminatie opportuniteit heeft. In beide omstandigheden – wel of geen aangifte – moet het OM bij de vervolgingsbeslissing oog houden voor de brede aanpak van discriminatie; meegewogen wordt dat in sommige gevallen andere dan strafrechtelijke middelen een meer betekenisvolle bescherming kunnen bieden.

De strafrechtelijke vervolging van leeftijdsdiscriminatie moet steeds in het licht van de bredere aanpak van discriminatie worden gezien. In het geval dat andere dan strafrechtelijke middelen een meer betekenisvolle bescherming kunnen geven zal voor strafrechtelijke inzet minder snel plaats zijn.

5. Wanneer is een strafrechtelijk traject opportuun?

Het strafrecht is een ultimum remedium, ook als het gaat om de bestrijding van leeftijdsdiscriminatie. Dit wetsvoorstel laat dan ook onverlet de aanpak van leeftijdsdiscriminatie met andere middelen dan het strafrecht, te weten tal van mogelijke beleids- en bewustwordingsmaatregelen, het civielrecht en het bestuursrecht. In deze paragraaf geven initiatiefnemers aan in welke gevallen het strafrecht prevaleert boven andere rechtsvormen.

Prevalentie van het strafrecht

In algemene zin stellen de initiatiefnemers dat de jurisprudentie die is opgebouwd voor de strafrechtelijke vervolging van andere vormen van discriminatie een kader biedt voor de strafrechtelijke vervolging van leeftijdsdiscriminatie.

- *Generale preventie van het strafrecht*
Het strafrecht verschilt inherent van civiel recht en bestuursrecht. Het strafrecht heeft een generaal preventieve werking, anders dan het civiel recht. Bij het laatste gaat het om burger tegen burger. Bij het strafrecht is het de staat die namens de samenleving tot vervolging over kan gaan. De

24 <https://wetten.overheid.nl/BWBR0041649/2019-01-01>

meerwaarde van het strafrecht bij leeftijdsdiscriminatie ligt in de generale preventie en de afschrikwekkende werking die ervan uitgaat. Niet alleen de individuele dader, maar ook anderen zullen een zekere lering trekken uit de straf van een veroordeelde en zich realiseren hoe krachtig de samenleving leeftijdsdiscriminatie veroordeelt. In die gevallen van leeftijdsdiscriminatie waarbij de generale preventie van het strafrecht een noodzakelijke aanvulling vervult, vanwege de generale preventie en de afschrikwekkende werking, zal het overgaan tot strafrechtelijke vervolging in overweging genomen moeten worden.

- *De mate van maatschappelijke verontrusting*
Indien er sprake is van een grote maatschappelijke impact van leeftijdsdiscriminatie, prevaleert het strafrecht. Als de impact verder gaat dan individuele schade van de slachtoffers en er gevolgen voor de samenleving als geheel zijn, bijvoorbeeld een tweedeling in de samenleving door groepsbelediging, dan prevaleert het strafrecht omdat het OM namens de samenleving tot vervolging overgaat.
De mate van maatschappelijke verontrusting hangt ook samen met het aantal mensen dat erbij betrokken raakt. Indien een publieke omroep stelselmatig oudere vrouwen blijkt uit te sluiten, heeft dat maatschappelijk veel effect omdat een grote groep kijkers bereikt wordt. Een uitingsdelict tijdens een besloten verjaardagsfeest heeft, gezien de aard van de setting, minder kans om grote maatschappelijke verontrusting te veroorzaken.
- *De ernst van de gevolgen voor het slachtoffer van leeftijdsdiscriminatie*
Niettegenstaande het gestelde over de maatschappelijke verontrusting als aanleiding voor strafrechtelijke vervolging, kunnen individuele gevolgen dusdanig ernstig zijn dat een strafrechtelijk traject opportuun is.
Indien een zorgverzekeraar of -aanbieder een leeftijdsgrens stelt voor een behandeling of een vergoeding van een medicijn, heeft dat grote gevolgen voor de patiënt omdat hem mogelijke levensjaren dan wel gezonde levensjaren worden

ontzegd. Dit is zo ingrijpend voor de slachtoffers en voor de nabestaanden dat het een vervolging namens de samenleving aan de orde is.

We kennen in Nederland al veroordelingen tot celstraf voor discriminerende uitingsdelicten op de social media. In een zaak ging het om discriminatie op internet²⁵ waarbij de veroordeelde dader meerdere beledigende en discriminerende teksten plaatste, gericht tegen Joden op een Facebookpagina. De oprichtster van de Facebookpagina werd door hem ook bedreigd met verkrachting. De man werd veroordeeld tot drie weken gevangenisstraf, waarvan twee weken voorwaardelijk met een proeftijd van twee jaar. De man moest een schadevergoeding betalen van €250,- aan de vrouw die hij bedreigde. De rechter zei bij de uitspraak dat de uitlatingen erg grof, beledigend en kwetsend zijn en niet bijdragen aan het maatschappelijk debat.

Een slachtoffer van leeftijdsdiscriminatie dat ernstig bedreigd wordt, bijvoorbeeld met een mishandeling of met een doodsbedreiging, krijgt met deze initiatiefwet de mogelijkheid om zich tot de politie te wenden en aangifte te doen, net zo als een slachtoffer van een andere vorm van discriminatie dat ernstig wordt bedreigd naar de politie kan stappen om aangifte te doen. Het discriminatoir oogmerk kan als strafverzwarende omstandigheid betrokken worden en tot een hogere strafeis leiden.

- *Stelselmatige leeftijdsdiscriminatie*

Bij het vermoeden van stelselmatige leeftijdsdiscriminatie door bedrijven, bijvoorbeeld op de arbeidsmarkt, of bij het verlenen van diensten (uitsluiting) moet het OM een onderzoek kunnen instellen. Indien een werknemer merkt dat het personeelsbeleid inherent gericht is op leeftijdsdiscriminatie is er sprake van doelbewuste en stelselmatige leeftijdsdiscriminatie. Dit betekent dat bijvoorbeeld de Inspectie SZW wanneer die stelselmatige leeftijdsdiscriminatie opmerkt, contact kan opnemen met het OM, zodat beoordeeld kan worden of strafrechtelijke vervolging aangewezen is.

25 <https://www.mindnederland.nl/actueel/celstraf-voor-online-discriminatie/>

Initiatiefnemers beogen tevens dat een natuurlijk persoon die een gewoonte dan wel beroep maakt van leeftijdsdiscriminatie, strafrechtelijk kunnen worden vervolgd.

We besluiten met de afbakening tussen het strafrecht en domein van de Inspectie SZW en het College van de Rechten voor de Mens bij hun taken in de strijd tegen leeftijdsdiscriminatie.

College Rechten voor de mens

Slachtoffers van discriminatie kunnen een klacht indienen bij het College. Dat geldt ook slachtoffers van leeftijdsdiscriminatie.

Net zoals het College taken heeft bij het afdoen van klachten over andere vormen van discriminatie, en voor die vormen van discriminatie het strafrecht als ultimum remedium geldt, zal met de inwerkingtreding van deze wet een afbakening nodig zijn voor leeftijdsdiscriminatie. Slachtoffers van leeftijdsdiscriminatie krijgen met de inwerkingtreding van deze wet een keus. Zij kunnen net zoals nu het geval is een klacht indienen bij het College. De weg van het College is laagdrempelig en daarmee van grote waarde. Maar daarnaast wordt met deze wet de weg opengesteld om aangifte te doen bij de politie. Het is deels aan het slachtoffer welke route wordt gekozen. Niet alle slachtoffers zullen kiezen voor het doen van aangifte bij de politie.

Indien het College een klacht binnenkrijgt waarbij de initiatiefnemers het strafrecht laten prevaleren, zoals hierboven uiteen is gezet, zal het College de klager kunnen wijzen op de mogelijkheid om aangifte te doen bij de politie en zal het College melding kunnen doen bij het OM.

Inspectie SZW

De Inspectie SZW heeft meerdere taken als het gaat om het bestrijden van arbeidsdiscriminatie. Het bestrijden van leeftijdsdiscriminatie door de Inspectie SZW is een groot goed omdat leeftijdsdiscriminatie een wijd verbreid en hardnekkig verschijnsel is op de arbeidsmarkt. Daarom lopen er voorstellen van het kabinet om de taken en bevoegdheden van de Inspectie uit te breiden teneinde discriminatie op de arbeidsmarkt, en dus leeftijdsdiscriminatie, doeltreffender te kunnen bestrijden. De initiatiefnemers steunen de uitbreiding van taken en bevoegdheden van de Inspectie.

Deze taken blijven bestaan met de inwerkingtreding van deze wet, zij het dat bij kwesties waarbij de initiatiefnemers het strafrecht laten prevaleren, de initiatiefnemers het zo voor zich zien dat de Inspectie SZW daarover contact zoekt met het OM.

6. Uitvoerings- en handhavingsaspecten

Ketenimpactanalyse door ministerie van Justitie en Veiligheid.
Wordt momenteel uitgevoerd.

7. Financiële gevolgen

Ketenimpactanalyse door ministerie van Justitie en Veiligheid. Wordt momenteel uitgevoerd.

8. Consultatieronde

College Rechten van de Mens
Inspectie SZW
Nationale Politie
Openbaar Ministerie
Nederlandse Orde van Advocaten NOvA
Nederlandse Vereniging voor de Rechtspraak NVvR
Raad voor de Rechtspraak

ARTIKELSGEWIJS

Artikel I, onder A, en artikel II, onder A

In artikel I, onder A, van het wetsvoorstel wordt de discriminatiegrond “leeftijd” toegevoegd aan de artikelen 137c, 137d, 137e en 137f Sr (uitingsdelicten). Daarmee worden niet alleen groepsbelediging en het aanzetten tot haat, discriminatie en geweld vanwege leeftijd strafbaar gesteld, maar ook het verspreiden van dergelijke uitingen en het deelnemen aan en verlenen van (geldelijke) steun aan activiteiten gericht op discriminatie van personen vanwege hun leeftijd. Artikel II, onder A, regelt hetzelfde ten aanzien van het Wetboek van Strafrecht BES. **PM art 304 wvSr**

Artikel I, onder B, en artikel II, onder B

In onderdeel B van artikel I van dit wetsvoorstel wordt de discriminatiegrond “leeftijd” toegevoegd aan artikel 429quater Sr. Daarmee wordt strafbaar gesteld het maken van een ongerechtvaardigd onderscheid op grond van leeftijd in het kader van de uitoefening van een ambt, beroep of bedrijf. Hierbij kan worden gedacht aan discriminatie op de arbeidsmarkt, maar bijvoorbeeld ook aan het weigeren van het verlenen van bepaalde diensten aan een personen vanwege hun leeftijd. In artikel II, onder B, wordt hetzelfde geregeld ten aanzien van het Wetboek van Strafrecht BES.

9. Uitvoerings- en handhavingsaspecten

Ketenimpactanalyse door ministerie van Justitie en Veiligheid.
Wordt momenteel uitgevoerd.

10. Financiële gevolgen

Ketenimpactanalyse door ministerie van Justitie en Veiligheid. Wordt momenteel uitgevoerd.

11. Consultatieronde

College Rechten van de Mens
Inspectie SZW
Nationale Politie
Openbaar Ministerie
Nederlandse Orde van Advocaten NOvA
Nederlandse Vereniging voor de Rechtspraak NVvR
Raad voor de Rechtspraak

ARTIKELSGEWIJS

Artikel I, onder A, en artikel II, onder A

In artikel I, onder A, van het wetsvoorstel wordt de discriminatiegrond “leeftijd” toegevoegd aan de artikelen 137c, 137d, 137e en 137f Sr (uitingsdelicten). Daarmee worden niet alleen groepsbelediging en het aanzetten tot haat, discriminatie en geweld vanwege leeftijd strafbaar gesteld, maar ook het verspreiden van dergelijke uitingen en het deelnemen aan en verlenen van (geldelijke) steun aan activiteiten gericht op discriminatie van personen vanwege hun leeftijd. Artikel II, onder A, regelt hetzelfde ten aanzien van het Wetboek van Strafrecht BES. **PM art 304 wvSr**

Artikel I, onder B, en artikel II, onder B

In onderdeel B van artikel I van dit wetsvoorstel wordt de discriminatiegrond “leeftijd” toegevoegd aan artikel 429quater Sr. Daarmee wordt strafbaar gesteld het maken van een ongerechtvaardigd onderscheid op grond van leeftijd in het kader van de uitoefening van een ambt, beroep of bedrijf. Hierbij kan worden gedacht aan discriminatie op de arbeidsmarkt, maar bijvoorbeeld ook aan het weigeren van het verlenen van bepaalde diensten aan een personen vanwege hun leeftijd. In artikel II,

onder B, wordt hetzelfde geregeld ten aanzien van het Wetboek van Strafrecht BES.

